

Warszawa, dnia 2014-02-14

AKCEPTUJE:

PODSEKRETARZ STANU

Tadeusz Natęwajk

Informacja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o aktualnej sytuacji ferm zwierząt futerkowych

W Polsce hodowanych jest osiem gatunków zwierząt futerkowych, tj. lisy pospolite, lisy polarne, norki amerykańskie, tchórze, jenoty (należące do grupy zwierząt mięsożernych) oraz nutrie, króliki i szynszyle (należące do grupy zwierząt roślinożernych).

Sprawy związane z lokalizacją, budową i eksploatacją obiektów utrzymujących zwierzęta gospodarskie, w tym zwierzęta futerkowe, zostały uregulowane w niżej podanych przepisach:

- 1) ustawa z dnia 27 marca 2003r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz.U. z 2012r., poz. 647, z późn. zm.),
- 2) ustawa z dnia 7 lipca 1994r. *Prawo budowlane* (Dz.U. z 2013r., poz. 1409),
- 3) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2013r., poz. 1232),
- 4) ustawa z dnia 3 października 2008r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz.U. z 2013r., poz. 1235),
- 5) ustawa z dnia 10 lipca 2007r. *o nawozach i nawożeniu* (Dz. U. Nr 147, poz. 1033, z późn. zm.),
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz. U. z 2008r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.),
- 7) ustawa z dnia 29 czerwca 2007r. *o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich* (Dz. U. Nr 133, poz. 921, z późn. zm.),
- 8) ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt* (Dz.U. z 2013r., poz. 856),

wraz z właściwymi aktami wykonawczymi.

Spośród ww. przepisów w zakresie właściwości Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pozostają przepisy regulujące sprawy dotyczące hodowli, weterynarii, ochrony zwierząt oraz stosowania nawozów.

Przepisy w zakresie zdrowia ludzi i zwierząt dla produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego oraz produktów pochodnych, w celu zapobieżenia zagrożeniu stwarzanemu przez te produkty dla zdrowia ludzi i zwierząt oraz zminimalizowania tego zagrożenia, a w szczególności w celu ochrony bezpieczeństwa łańcucha żywnościowego i paszowego zostały zawarte w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1, z późn. zm.). Zgodnie z definicją określoną w tym rozporządzeniu produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego oznaczają całe zwierzęta martwe lub ich części, produkty pochodzenia zwierzęcego lub inne produkty otrzymane ze zwierząt nieprzeznaczone do spożycia przez ludzi, w tym komórki jajowe, zarodki i nasienie. Przepisy tego aktu prawnego stosuje się między innymi do obornika, za który uważa się kał lub mocz zwierząt gospodarskich, innych niż ryby hodowlane, ze ściółką lub bez, jak również do postępowania z ubocznymi produktami zwierzęcymi powstałymi w wyniku zabicia i oskórowania zwierzęcia. Pojęcie „zwierzę gospodarskie”, zgodnie z art. 3 pkt 6 lit. a rozporządzenia 1069/2009 oznacza każde zwierzę utrzymywane, tuczone lub hodowane przez człowieka i wykorzystywane do produkcji żywności, wełny, futer, piór, skór i skórek lub jakiegokolwiek innego produktu uzyskiwanego ze zwierząt lub w innych celach gospodarskich oraz koniowate. Zgodnie z tą definicją zwierzęta futerkowe, o których mowa na wstępie niniejszej informacji, są zwierzętami gospodarskim.

W związku z powyższym przepisy rozporządzenia 1069/2009, poprzez zawarte w nich wymagania, tworzą system ochrony dla ludzi i środowiska naturalnego przed negatywnym oddziaływaniem obiektów o dużej koncentracji zwierząt, dotyczy to również ferm nerek amerykańskich, pod warunkiem, że będą one przestrzegane, poprawnie stosowane i egzekwowane.

Zgodnie z art. 2 ust. 4 lit. b ustawy z dnia 10 lipca 2007r. *o nawozach i nawożeniu* (Dz. U. Nr 147, poz. 1033, z późn. zm.), odchody pochodzące od zwierząt gospodarskich w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich, w tym zwierząt futerkowych, są nawozem naturalnym przeznaczonym do rolniczego wykorzystania

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz. U. z 2008r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.), określa wymagania weterynaryjne dla podejmowania i prowadzenia działalności w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich w celu umieszczania na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt. Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy podmioty podejmujące działalność związaną z utrzymywaniem zwierząt gospodarskich, w tym zwierząt futerkowych, są zobowiązane w formie pisemnej zgłosić powiatowemu lekarzowi weterynarii (właściwemu ze względu na miejsce prowadzenia działalności) zamiar rozpoczęcia działalności.

Ogólne zasady ochrony zwierząt, w tym zwierząt futerkowych, reguluje ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. *o ochronie zwierząt* (Dz.U. z 2013r., poz. 856). Natomiast warunki utrzymywania zwierząt futerkowych określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010r. *w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej* (Dz.U. Nr 116, poz. 778). Rozporządzenie to jest wykonaniem delegacji zawartej w ustawie *o ochronie zwierząt*, transponującej do krajowego porządku prawnego przepisy dyrektywy Rady nr 98/58/WE ustanawiającej minimalne normy ochrony zwierząt gospodarskich utrzymywanych w celu produkcji żywności, wełny, skóry, futra lub do innych celów gospodarczych. Zgodnie z tą dyrektywą państwa członkowskie są obowiązane do wprowadzenia w krajowym prawodawstwie przepisów według których między innymi:

- właściciele lub hodowcy ww. zwierząt są zobowiązani do zapewnienia dobrostanu zwierząt będących pod ich opieką oraz takich warunków, w których nie są one narażone na niepotrzebny ból, cierpienie lub zranienie,
- zwierzętom trzymanym na ograniczonej przestrzeni zapewniona zostanie przestrzeń właściwą z punktu widzenia ich potrzeb fizjologicznych i etologicznych, zgodnie z nabytym doświadczeniem i wiedzą naukową.

Wyżej wymienione przepisy, poprzez postawione w nich wymagania, zobowiązują podmioty związane z hodowlą i chowem zwierząt, w tym zwierząt futerkowych, do podejmowania wszelkich koniecznych działań, aby zapewnić humanitarne traktowanie zwierząt, chroniąc je przed stresem, bólem lub cierpieniem, uwzględniając przy tym najlepsze praktyki w tej dziedzinie i metody dozwolone prawem.

Natomiast rozporządzenie Rady (WE) Nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009r. *w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania* (Dz.U. L303 z 18.11.2009, s.1), które

wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE od dnia 1 stycznia 2013 r., w tym w Polsce, tworzy system ochrony dla zwierząt podczas ich uśmiercania.

Sprawy związane z hodowlą zwierząt futerkowych regulują przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 2007r. o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 133, poz. 921, z późn. zm.). Zgodnie z art. 2 pkt 3 tej ustawy zwierzęta futerkowe, zdefiniowane jako lis pospolity (*Vulpes vulpes*), lis polarny (*Alopex lagopus*), norka amerykańska (*Mustela vison*), tchórz (*Mustela putorius*), jenot (*Nyctereutes procyonoides*), nutria (*Myocastor coypus*), szynszyla (*Chinchilla lanigera*) i królik (*Oryctolagus cuniculus*) - utrzymywane w celu produkcji surowca dla przemysłu futrzarskiego, mięsnego i włókienniczego, są zwierzętami gospodarskimi.

Hodowla zwierząt futerkowych w Polsce prowadzona jest od 1928r. Jest to hodowla, która zarówno w przeszłości jak i obecnie odgrywa ważną rolę jako ogniwo obszaru produkcji zwierzęcej, bo są to miejsca pracy i źródło dochodów dla hodowców i ich rodzin oraz wielu osób związanych z szeroko pojmowaną obsługą branży futrzarskiej. Liczba ta szacowana jest w 2013r. na około 50.000 osób. Ponadto zwierzęta futerkowe mięsożerne są naturalnym utylizatorem produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009r. Dla przykładu, zgodnie z informacją przekazaną Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez Polskie Stowarzyszenie Przetwórców Ryb z siedzibą w Koszalinie, przetwórstwo rybne w Polsce wytworzyło w 2013r. około 360 tys. ton produktów ubocznych nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, kat. 3, z których 90% zostało skarmionych przez mięsożerne zwierzęta futerkowe. Stowarzyszenie szacuje, że wartość ww. produktów ubocznych sprzedanych hodowcom zwierząt futerkowych w 2013r. wyniosła około 360 milionów złotych, co poprawiło znacznie opłacalność przetwórstwa rybnego w Polsce.

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010r. pogłowie samic reprodukcyjnych królików wynosiło 631.526 sztuk, pozostałych gatunków zwierząt futerkowych 449.449 sztuk.

Ze względu na to, że Powszechny Spis Rolny jest jedynym źródłem oficjalnych danych statystycznych o liczebności pogłowia samic reprodukcyjnych zwierząt futerkowych, pogłowie samic za 2011r. jest podane na podstawie danych szacunkowych organizacji

zrzeszających hodowców zwierząt futerkowych oraz Instytutu Zootechniki - Państwowego Instytutu Badawczego. Według tych danych na fermach było utrzymywanych ogółem:

- 1) 667.599 sztuk samic stada podstawowego (tj. samic reprodukcyjnych) mięsożernych zwierząt futerkowych, w tym:
 - 16.204 sztuk samic lisów pospolitych i polarnych,
 - 651.030 sztuk samic norek amerykańskich,
 - 235 sztuk samic jenotów,
 - 130 sztuk samic tchórzy,
- 2) 683.000 sztuk samic stada podstawowego (tj. samic reprodukcyjnych) roślinożernych zwierząt futerkowych, w tym:
 - 3.000 sztuk nutrii,
 - 650.000 sztuk królików,
 - 30.000 sztuk szynszyli.

Samice stada podstawowego mięsożernych i roślinożernych zwierząt futerkowych utrzymywane były w około 31.000 ferm. Wśród tych ferm 30.000 stanowiły fermy królików, a 1.000 ferm pozostałych gatunków zwierząt futerkowych, tj. lisów pospolitych, lisów polarnych, norek amerykańskich, tchórzy, jenotów (należących do grupy zwierząt mięsożernych) oraz nutrii i szynszyli (należących do grupy zwierząt roślinożernych). Fermi te stanowiły źródła utrzymania dla ok. 50.000 osób.

Wielkość polskiej produkcji skór w 2011r. według danych szacunkowych przedstawiała się następująco:

- skóry lisów - 180.000 sztuk, co stanowiło 4,9 % globalnej światowej produkcji skór tego gatunku szacowanej przez EFBA (European Fur Breeders' Association) na 3.700.000 sztuk;
- skóry norek - 4.800.000 sztuk, co stanowiło 9,0% globalnej światowej produkcji skór tego gatunku szacowanej przez EFBA na 53.200.000 sztuk;
- skóry jenotów - 2.500 sztuk, co stanowiło 1,3% globalnej europejskiej produkcji skór tego gatunku szacowanej przez EFBA na 200.000 sztuk;
- skóry szynszyli - 50.000 sztuk, co stanowiło 16,7% globalnej europejskiej produkcji skór tego gatunku szacowanej przez EFBA na 300.000 sztuk.

Obrotu skórami tchórzy praktycznie nie było. Młode tchórze były sprzedawane do sklepów zoologicznych jako tzw. tchórzofretki.

Wielkość produkcji skór nutrii szacowana była na około 15.000 sztuk. Produkcja tych skór z roku na rok spada, ze względu na brak popytu na taki gatunek skór. Minimalne jest też

zainteresowanie mięsem nutrii. Wielkość produkcji mięsa nutriowego szacowano na około 30 ton.

Króliki utrzymywane są w celu pozyskania dietetycznego mięsa, które nie jest objęte wspólną organizacją rynków rolnych. Krajowa produkcja mięsa króliczego w 2011r. szacowana była na około 20 tys. ton.

Jednostką upoważnioną do prowadzenia ksiąg oraz oceny wartości użytkowej i hodowlanej zwierząt futerkowych jest Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt.

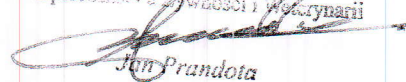
Według danych Krajowego Centrum Hodowli Zwierząt w 2011r. oceną wartości użytkowej i hodowlanej objętych było ogółem 53.071 sztuk samic stada podstawowego zwierząt futerkowych wszystkich gatunków, utrzymywanych w 373 obiektach na terenie kraju, w tym 52.152 sztuki samic utrzymywanych było w stadach wpisanych do ksiąg hodowlanych. Stan samic stada podstawowego poszczególnych gatunków zwierząt futerkowych objętych oceną wartości użytkowej i hodowlanej oraz wpisanych do ksiąg hodowlanych w 2011r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Lp.	Gatunek	Liczba samic stada podstawowego w 2011r.	
		objętych oceną wartości użytkowej i hodowlanej	w stadach wpisanych do ksiąg hodowlanych
1	2	3	4
1	Lisy pospolite	4.173	4.173
2	Lisy polarne	2.092	2.092
3	Norki amerykańskie	32.799	32.734
4	Tchórze	112	112
5	Jenoty	239	239
6	Nutrie	436	416
7	Króliki	2.768	2.451
8	Szynszyle	10.452	9.935
Ogółem:		53.071	52.152

Opracowano:

w Departamencie Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii

Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

DYREKTORZ DEPARTAMENTU
Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii

Jan Prandota